

АПСТРАКЦИЈАТА
ВО УМЕТНОСТА

Кому му е потребен »шпанскиот« енформел?

ЕНФОРМЕЛОТ, ТОЈ МРТОВ КРУГ НА ИДЕИ И СОНИШТА, КЕ ЈА ПРИФАТИ НЕГАЦИЈАТА НА ПРЕДМЕТНОСТА, ИСФРЛАЈКИ ГИ Сите ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ НА СЛИКАТА, КЕ И СЕ СПРОТИВСТАВИ НА ПРИРОДАТА, ЖЕСТОКО МЕНУВАЈКИ ЈА...

Наспроти на официјалните рецензии, па и рецензијата објаве на нашите колони за изложбата на современиот шпански енформел, што се одржува деновиве во Музејот на современата уметност, текстот што го објавуваме содржи своевидна оценка, и тој е вистински предизвик за една евентуална расправа на оваа тема.

Со овој прилог, рубриката Културен живот го отвора просторот за искажувања врз основа на понудениот повод.

... Зарем никогаш да не дознам кој сум...

Цар Един

Сликарската уметност, и уметноста воопшто, не поснуваат толку духовен хаос во сопствената историја, како овој што се случува денес!

Се добива впечаток, дека ваквата состојба има свои причини, а тие јасно упатуваат на оние ставови, тези, погледи и заклучувања што ХХ-иот век толку обилно користи и оправдува.

Овде ке се обидам да изнесам некои од нив.

„СТАВОТ“ НА ОВОЈ ВЕК

Единствен предмет на човечкото духовно творештво — уметноста, е вистината! Да неа и до нејзиното значење, разбирање и толкување, овој наш век, како ни еден друг, доагал низ ставот, дека има илјада патишта кои водат до нејзината врата, и дека секој од тие патишта има своја „вистина“. Но, за жал, тоа воопшто не е точно!

Во тој и таков „став“ или „заклучок“, се губат некои битни аспекти на светлината, со која може да се осветли тајната наречена ЧОВЕК!

Почетоците на овој духовен пат датираат и се наоѓаат во дваесетте години од овој век, кога определени ликовни творци (Кандински, Кле, Маљевиќ и др.) кејаја откријат апстракцијата, но не како став кон човековите значења, туку како теза што кеје се залага за потполна негација на природниот податок, во она негово значење, во кое битието на слика има лијак да востанови своите метафизички значења.

Белиот квадрат на бела основа, требаше да го означи современството на синтезата помеѓу човекот и природата, од една страна, и од друга, „естетски“ да го толкува јазикот на сликарската уметност.

Накаде во тие години и Алберто Бури, кеји ги исфрли своите „енформели“, па така тој мртов круг на идеи и соништа, кеје посака да го прошири сопствениот хоризонт, кон кој кеје се упатат уште стотици сликари, поети, музичари, архитекти, скулптори и други (Чехов во едно од своите последни писма до својата жена ке напише: „други сега гледам, со колкав голем број на живи мртовци, сум морал да контактирам.“)

РАСПАГАЊЕ НА СЛИКАТА

Оваа „неразбрана армија“ кејаја предводат исто толку голем број естетичари и филозофи. Кеје се напишат вагони книги, кеје се искршат илјадици конја, кеје се отпечатат безброй неразбираливи есеси и приложи, доведувајќи го уметничкиот чин до лична сопственост на секој што кеје посака да се поигра на него. Таа „силна врева на безбојни гласови“ кеје посака да го објасни човека, но притој кеји ги исклучи неговите соодносни со природата на просторот што го окружува и што битисува во него, времето и возвишеношта на загатката, наречена раѓање — живот — смрт. Овде почнува вистинското распагање на слика и сликарскиот чин.

Длабокоумните прокламации за тоа дека слика може да се создаде ако се разбие нејзиното јадро, т. е. дека може да биде направена само со цртеж, само со боја, само со просторни распределби, само низ структурата на бојата и нејзината хроматска пигментација, траја кеје го анате мислат чинат на создавањето, како сублимирани систем на размислување.

Енформалот кејаја прифати негацијата на предметноста, како своя основа, пофрајќи ги сите други елементи на слика, кеје и се спротивстави жестоко на природата, со задача да ја менува, не знаејќи дека таа треба да се

ВЛАДИМИР ГЕОРГИЕВСКИ

ЕНФОРМЕЛОТ, ТОЈ МРТОВ КРУГ НА ИДЕИ И СОНИШТА, КЕ ЈА ПРИФАТИ НЕГАЦИЈАТА НА ПРЕДМЕТНОСТА, ИСФРЛАЈКИ ГИ Сите ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ НА СЛИКАТА, КЕ И СЕ СПРОТИВСТАВИ НА ПРИРОДАТА, ЖЕСТОКО МЕНУВАЈКИ ЈА...

Наспроти на официјалните рецензии, па и рецензијата објаве на нашите колони за изложбата на современиот шпански енформел, што се одржува деновиве во Музејот на современата уметност, текстот што го објавуваме содржи своевидна оценка, и тој е вистински предизвик за една евентуална расправа на оваа тема.

Со овој прилог, рубриката Културен живот го отвора просторот за искажувања врз основа на понудениот повод.

... Зарем никогаш да не дознам кој сум...

Цар Един

Сликарската уметност, и уметноста воопшто, не поснуваат толку духовен хаос во сопствената историја, како овој што се случува денес!

Се добива впечаток, дека ваквата состојба има свои причини, а тие јасно упатуваат на оние ставови, тези, погледи и заклучувања што ХХ-иот век толку обилно користи и оправдува.

Овде кеје се обидам да изнесам некои од нив.

„СТАВОТ“ НА ОВОЈ ВЕК

Единствен предмет на човечкото духовно творештво — уметноста, е вистината! Да неа и до нејзиното значење, разбирање и толкување, овој наш век, како ни еден друг, доагал низ ставот, дека има илјада патишта кои водат до нејзината врата, и дека секој од тие патишта има своја „вистина“. Но, за жал, тоа воопшто не е точно!

Во тој и таков „став“ или „заклучок“, се губат некои битни аспекти на светлината, со која може да се осветли тајната наречена ЧОВЕК!

Почетоците на овој духовен пат датираат и се наоѓаат во дваесетте години од овој век, кога определени ликовни творци (Кандински, Кле, Маљевиќ и др.) кејаја откријат апстракцијата, но не како став кон човековите значења, туку како теза што кеје се залага за потполна негација на природниот податок, во она негово значење, во кое битието на слика има лијак да востанови своите метафизички значења.

Белиот квадрат на бела основа, требаше да го означи современството на синтезата помеѓу човекот и природата, од една страна, и од друга, „естетски“ да го толкува јазикот на сликарската уметност.

Накаде во тие години и Алберто Бури, кеји ги исфрли своите „енформели“, па така тој мртов круг на идеи и соништа, кеје посака да го прошири сопствениот хоризонт, кон кој кеје се упатат уште стотици сликари, поети, музичари, архитекти, скулптори и други (Чехов во едно од своите последни писма до својата жена ке напише: „други сега гледам, со колкав голем број на живи мртовци, сум морал да контактирам.“)

РАСПАГАЊЕ НА СЛИКАТА

Оваа „неразбрана армија“ кејаја предводат исто толку голем број естетичари и филозофи. Кеје се напишат вагони книги, кеје се искршат илјадици конја, кеје се отпечатат безброй неразбираливи есеси и приложи, доведувајќи го уметничкиот чин до лична сопственост на секој што кеје посака да се поигра на него. Таа „силна врева на безбојни гласови“ кеје посака да го објасни човека, но притој кеји ги исклучи неговите соодносни со природата на просторот што го окружува и што битисува во него, времето и возвишеношта на загатката, наречена раѓање — живот — смрт. Овде почнува вистинското распагање на слика и сликарскиот чин.

Длабокоумните прокламации за тоа дека слика може да се создаде ако се разбие нејзиното јадро, т. е. дека може да биде направена само со цртеж, само со боја, само со просторни распределби, само низ структурата на бојата и нејзината хроматска пигментација, траја кеје го анате мислат чинат на создавањето, како сублимирани систем на размислување.

НАКО ЈАЈЦЕ НА ЈАЈЦЕ

Микланѓело вели: „Стани и прозори“. Според тоа каменот е жив, може да оживее и да се движи. Востановен е Редот на Катарадата. Ето зошто сите облици, линии и површини, што го чинат оваа ремек-дело, кеје мораат да комуницираат со нашето мијато, сегашност и иднина. Едноставно, кеје почнат да отстојуваат во Времето и Просторот, како судбенски предзначени, дека вака обработениот камен може еднаш и да воскресне. А тоа е можно само ако се осознае значењето на смртта.

Сите реки течат во морето, а морето не се преполнува, вели проповедникот во еден стар хебрејски текст. Тука некаде, на ова рамниште, може низ единството на спротивностите, што го чини човековото битие, да се расправа за неговото значење, постојано низ делото, како најсвечен чин на создавањето, што само на човека му е дадено. Овде, единствено вака насочена, творечката мисла може да го носи личниот длаќок идентитет на творецот што создава.

Сите реки течат во морето, а морето не се преполнува, вели проповедникот во еден стар хебрејски текст. Тука некаде, на ова рамниште, може низ единството на спротивностите, што го чини човековото битие, да се расправа за неговото значење, постојано низ делото, како најсвечен чин на создавањето, што само на човека му е дадено. Овде, единствено вака насочена, творечката мисла може да го носи личниот длаќок идентитет на творецот што создава.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

Зарем не е трагична фарса, која очигледно кеје се заклучи, дека „шпанскиот“ енформел, „италијанскиот“, „францускиот“, „југословенскиот“ и сите други енформели, личат меѓу себе како јајце на јајце. Тие се множат, се размножуваат, се раѓаат непрестано, а кога кеје се родат низ смртта.

КУЛТУРЕН ЖИВОТ

Ристо Калчевски: „Слика 811“ [БИЛОСЛОВ]

тава, тоа воопшто не ги засега.